

Aan
de gemeenteraad

Datum 12 september 2023
Zaaknummer 2023-0131850
Betreft Gezond en Actief Leven Akkoord i.r.t. het Integraal
Zorgakkoord

Vergadering van
Portefeuillehouder: Rik van der Linden
Begrotingsprogramma Gezond, Sociaal en Zorgzaam Dordrecht
Kernteam/Opgave: Opgaven - Zorgzame Stad
Auteur: Eline de Koning
E-mail: esc.de.koning@dordrecht.nl
Verantwoordelijke: Eline de Koning
Openbaar: Ja

Deadline

Het plan van aanpak Gezond en Actief Leven moet uiterlijk 30 september worden ingediend bij het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Raadsinformatiebrief

Wat is de aanleiding om deze informatie kenbaar te maken?

In september 2022 heeft een groot aantal bij de zorg betrokken partijen, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, het Integraal Zorgakkoord (IZA) afgesloten met afspraken over het investeren in gezondheid en preventie. Het IZA heeft als doel om de zorg voor de toekomst goed, toegankelijk en betaalbaar te houden. Gemeenten zijn opgeroepen om vanuit het sociaal domein hieraan bij te dragen door stevigere inzet op preventie van ongezondheid, in samenwerking met de zorg.

Op 3 februari 2023 is het Gezond en Actief Leven akkoord (GALA) afgesloten tussen het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, de VNG, Zorgverzekeraars Nederland en GGD GHOR Nederland. In dit akkoord is afgesproken hoe preventief gezondheidsbeleid kan worden versterkt en duurzaam kan worden geborgd. In deze Raadsinformatiebrief zoomen we in op het GALA en het IZA. De regeling van het IZA is op 17 juli jl. bekend gemaakt. Met deze brief informeren we u over de ontwikkelingen.

In het GALA is afgesproken hoe we in 2040 een gezonde generatie bereiken, met weerbare gezonde mensen die opgroeien, leven, werken en wonen in een sociaal en fysiek gezonde leefomgeving. Er zijn afspraken gemaakt om slim samen te werken aan meer gezondheid, preventie en een sterke sociale basis. Het verminderen van vermijdbare gezondheidsachterstanden vergt daarbij extra aandacht, vanaf de eerste duizend dagen van een kind. Naast de focus op kinderen en jongeren richten we ons met de gezonde generatie op volwassenen en op (het behoud van) de vitaliteit van het toenemend aantal ouderen. Het GALA onderschrijft de volgende gemeenschappelijke doelen:

- Terugdringen gezondheidsachterstanden
- Een gezonde fysieke leefomgeving die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten

- Het versterken van (de verbinding met) de sociale basis
- Een gezonde leefstijl
- Versterking van de mentale weerbaarheid en mentale gezondheid
- Vitaal ouder worden
- Domeinoverstijgende inzet vanuit een regionale preventie infrastructuur

Het kabinet stelt hiervoor middelen beschikbaar via de Brede Specifieke Uitkering sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en sociale basis (hierna: Brede SPUK). In het IZA zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor uitvoerings- en coördinatiekosten om de samenwerking in de zorgregio te versterken.

Wat is de te delen informatie?

Brede SPUK

De Brede SPUK bundelt 14 verschillende onderdelen. De uitkering biedt gemeenten de mogelijkheid om invulling te geven aan de ambities uit het Gezond en Actief Leven Akkoord, Sportakkoord II en het Integraal Zorgakkoord. Om de middelen voor 2024-2026 te ontvangen moeten gemeenten een plan van aanpak opstellen. Na goedkeuring van dit plan van aanpak door het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), ontvangt de gemeente geormerkte middelen. Per onderdeel is specifiek aangegeven welke acties voor deze middelen vanuit het rijk worden verwacht van de gemeenten.

Bij de inzet van de middelen gelden de uitgangspunten uit de startnotitie integrale visie sociaal domein. Hierin staat hoe de gemeente zorgt voor effectieve en efficiënte ondersteuning aan inwoners. De uitgangspunten zijn:

- bestaanszekerheid als basis;
- normaliseren;
- meer inzet op preventie en sociale cohesie;
- passende, betaalbare hulp met een integrale blik;

We houden verder rekening met:

- intensiveren c.q. continueren van bestaande/lopende succesvolle activiteiten en projecten;
- differentiëren en versterken wijkgerichte aanpak;
- investeren in uitvoerders
- meer ruimte voor cultuur en zorg (motie Kunst en cultuur daar kan geen medicijn tegen op)
- deels onderbrengen van bestaande activiteiten in de Brede SPUK, waardoor we gemeentelijke middelen vrijspelen. Zie ook Overige dekkingsmaatregelen in de kadernota 2024.

De verantwoording gaat middels de Sisa-systematiek en een inhoudelijke verantwoording in 2027. De financiële middelen zet de gemeente in om het bestaande beleid te behouden en waar mogelijk succesvolle initiatieven te versterken. Op veel ambities is afgelopen jaren namelijk al ingezet vanuit zowel gezondheidsbeleid, sportbeleid, de sociale basis, één tegen eenzaamheid, als gezonde leefomgeving. Daarvoor ontving de gemeente veelal (incidentele) uitkeringen vanuit het rijk, zoals de Brede regeling combinatiefuncties, Kansrijke start, JOGG, welzijn op recept, het sportakkoord en het preventieakkoord.

Wat betekent de Brede SPUK concreet voor Dordrecht?

Per onderdeel van een thema wordt hieronder een korte beschrijving gegeven wat we al doen in Dordrecht en wat de ambitie is binnen de SPUK.

THEMA 1: Sport, bewegen en cultuur

1° Uitvoering lokaal Sportakkoord II

2° Brede Regeling Combinatiefuncties

De middelen van deze twee onderdelen in de Brede SPUK ontvingen we al middels de Brede Regeling Combinatiefuncties en de regeling Sportakkoord I. De middelen zijn dus niet nieuw, maar zijn in deze SPUK wel verhoogd. In het plan van aanpak worden deze onderdelen meegenomen aan de hand van de herijking die noodzakelijk is voor de aanvraag Sportakkoord II. Hierbij wordt een koppeling gemaakt met het uitvoeringsprogramma "Een leven lang Sportplezier voor iedereen" van de Sportvisie 2030 (Niemand buitenspel in Dordrecht). Het Sportakkoord II en de Brede Regeling Combinatiefuncties (BRC) vormen namelijk een belangrijk deel van deze programmalijn.

Voorwaarde voor de extra middelen in de BRC is dat er een coördinator Sport en Preventie wordt aangesteld door de gemeente. Dit is gebeurd. Voor deze nieuwe functie is landelijk een profiel vastgesteld. Voor de herijking van het Sportakkoord II moest al voor 30 juni een plan ingediend worden. Dit is inhoudelijk verbonden met de lokale sportvisie en vanuit de Vereniging Sport en Gemeenten is begin juli teruggekoppeld dat de herijking voldoet aan de gestelde voorwaarden om gebruik te maken van het uitvoeringsbudget.

De rijksmiddelen BRC (40% van de functies) zijn verhoogd. Naast meer middelen vanuit het rijk, betekent dit ook een opdracht tot meer cofinanciering (60%). De regeling laat het toe om deze cofinanciering binnen de andere regelingen c.q. onderdelen van de Brede SPUK te vinden (bijvoorbeeld valpreventie). Cofinanciering kan ook "uit de markt komen" (sportverenigingen, kinderopvang, onderwijs e.d.) Omdat cultuurparticipatie onderdeel is van de BCR is een deel van de extra middelen BRC bestemd voor extra inzet van de cultuurcoach.

THEMA 2: Gezondheid (& Sociale Basis)

3° Kansrijke Start

4° Terugdringen gezondheidsachterstanden

5° Aanpak overgewicht en obesitas

6° Mentale Gezondheid

7° Opgroeien in een kansrijke omgeving (middelengebruik) & Vroegsignalering alcoholproblematiek

8° Valpreventie

9° Leefomgeving

Voor deze onderdelen hadden we de decentralisatie-uitkering Gezond in de Stad, decentralisatie-uitkering Kansrijke start, gemeentelijke middelen en rijksmiddelen van het lokale preventieakkoord. We krijgen meer budget. Dit budget biedt ruimte om bestaande succesvolle aanpakken door te zetten en waar mogelijk te intensiveren. We bekostigen hieruit de volgende lopende programma's: Kansrijke Start (3°), Jongeren naar gezond gewicht (JOGG) (4°), Kind naar gezonder gewicht en het aanbod van de Gezonde Leefstijl Interventie voor inwoners met obesitas (5°), in relatie met samenwerking sociaal domein.

Op mentale gezondheid (6°) zetten we in via de jeugdverpleegkundigen op middelbare scholen. We breiden de interventie Lifegoals voor kwetsbare vrouwen uit (link met beweegaanbod). Ook ondersteunen we (kwetsbare) statushouders met psycho educatie. Voor het tegengaan van middelengebruik (7°) zetten we de opdracht aan Youz voort.

Het huidige lokale preventieakkoord verdwijnt met de komst van het GALA, succesvolle initiatieven en het opgebouwde netwerk worden echter geborgd in het Gezond en Actief Leven Akkoord. De overige onderdelen worden opgenomen in de lokale nota publieke gezondheid, als uitvoeringsplan onder de toekomstige integrale visie sociaal domein.

Op dit moment werkt de gemeente Dordrecht aan valpreventie (8°) in samenwerking met Drechmax (programma van fysiotherapeuten). Opdracht in het GALA is om een structurele ketenaanpak valpreventie op te zetten met projectleider en uitvoering. Er zijn drie aandachtspunten in de aanpak valpreventie:

1. Valpreventie voor ouderen (samenwerking met huisartsen en paramedici-risicoanalyse voor risicoanalyse vanaf 65+, inzet van erkende valinterventies RIVM en bewegsgroepen)
2. Gezond voedingspatroon voor ouderen
3. Laagdrempelig beweegaanbod voor ouderen (in relatie tot sportakkoord en cultuur)

Om de ketenaanpak op 1 januari 2024 operationeel te hebben, werkt de gemeente Dordrecht intensief samen met fysiotherapeuten, Drechtdokters, het ziekenhuis (spoedeisende hulp),

regiogemeenten en de GGD. Maar ook met sport en cultuur voor het intensiveren van laagdrempelig beweegaanbod. Ook zal samen worden gewerkt met de Sociale Dienst Drechtsteden om te verkennen of inzet op het versterken van ouderen (reablement) kan leiden tot het later of niet aanvragen van bepaalde Wmo-indicaties, omdat mensen weer meer eigen kracht ervaren.

Dordrecht heeft vanuit de opgave groenblauw aandacht voor de gezonde leefomgeving (9°). Er is aandacht voor hittestress, het schone lucht akkoord, groene schoolpleinen, meer aandacht voor spelen, bewegen, ontmoeten in de buitenruimte, een betere samenwerking tussen het fysieke en sociale domein. De middelen voor de gezonde leefomgeving zetten we in om deze beweging meer zichtbaar te maken in de stad en bijvoorbeeld wensen vanuit de inwoners/wijk om de omgeving aantrekkelijker te maken voor ontmoeten en bewegen. Tot slot realiseren we de wens vanuit het politiek akkoord om meer watertappunten in de stad aan te leggen.

Gezondheid & Sociale Basis

10° Versterken sociale basis

11° Mantelzorg

12° Eén tegen Eenzaamheid

13° Welzijn op recept

Het versterken van de sociale basis (10°) wordt breed ingestoken in de SPUK. Gemeenten versterken nadrukkelijker de inzet van de sociale basis en de algemene voorzieningen als passende laagdrempelige maatschappelijke ondersteuning daar waar het, het hardste nodig is. Een voorbeeld daarvan is het voortzetten van de verlengde opstelling van buurthuizen (voorheen: warme ontmoetingsplekken). Ook succesvolle initiatieven vanuit het preventieakkoord worden vanuit dit budget vergoed. Daarbij ligt de opdracht om dit op te nemen in een beleidsvisie, uiterlijk in 2024, met een gebiedsgerichte uitvoering. Hierin komen in ieder geval de volgende aspecten aan de orde: sociale samenhang of samenlevingsopbouw, mantelzorg, tegengaan van eenzaamheid, inzet en ondersteuning van vrijwilligerswerk en professionals sociaal domein. De aanpak eenzaamheid (12°) wordt in samenhang met het versterken van de sociale basis ingezet. Voor onze gemeente wordt dit geborgd in samenhang met de uitvoeringsplannen en de toekomstige integrale visie sociaal domein.

Dordrecht heeft een uitgebreid mantelzorgbeleid (11°), waarin mantelzorgers (extra) worden ondersteund bij het uitvoeren van hun zorgtaken. De middelen uit de SPUK worden ingezet voor ontlasting van ouders met zorgintensieve kinderen door middel van het inzetten van een zorgoppas (waarbij de gemeente de bovengebruikelijke kosten betaald (normalisering)). Daarnaast wordt ingezet op het doorontwikkelen van de inzet op respijtzorg (ook regionaal via regionale preventie infrastructuur).

Gemeente Dordrecht heeft Sociaal Op Recept (13°) voor huisartsenpraktijken. De middelen uit de SPUK geven mogelijkheden om deze aanpak (langer) te borgen. Tot slot wordt ingezet op betere aansluiting en samenwerking met onder andere de Praktijkondersteuners Jeugd en GGZ-instanties.

Deze onderdelen worden voor de lange termijn ook opgenomen in een uitvoeringsprogramma, als onderdeel van de toekomstige integrale visie sociaal domein.

THEMA 3: Ondersteunende onderdelen

14° Versterking kennis- en adviesfunctie GGD

15° Coördinatiekosten regionale aanpak preventie

Deze middelen (14°) gaan via de gemeente naar de GGD, onderdeel van de GR dienst Gezondheid & Jeugd. Dit is verplicht. De coördinatiekosten regionale aanpak preventie worden ingezet ter ondersteuning van regionale samenwerking (15°), zowel voor lokale kwartiermakers, ambtelijke capaciteit als voor ketenpartners.

Wat betekent IZA voor Dordrecht?

In het IZA is afgesproken dat er per 1 januari 2025 een preventie-infrastructuur tot stand moet komen, waarbinnen op basis van een regiobeeld en regioplan structureel wordt samengewerkt en doorverwezen om tot een integraal aanbod te komen. Er komt een regionale ketenaanpak op:

- kansrijke start;
- valpreventie bij ouderen;
- de aanpak overgewicht kinderen (kind naar gezonder gewicht);

- de gecombineerde leefstijlinterventie bij overgewicht en obesitas van volwassenen (GLI);
- welzijn op recept.

Vanuit het IZA wordt E 3,2 miljoen voor 9 gemeenten (Dordrecht, Zwijndrecht, Alblisserdam, Papendrecht, Molenlanden, Hendrik-Ido-Ambacht, Sliedrecht, Hardinxveld-Giessendam en Gorinchem) in de zorgregio Waardenland beschikbaar gesteld in 2023-2026. VGZ, gemeenten en partners hebben een herijkt regiobeeld opgeleverd en maken nog een regioplan. Hierin wordt beschreven: de zorgbehoefte van de bevolking én de capaciteit en prestaties van zorg, welzijn en ondersteuning. Zodat het verschil tussen de (verwachte) zorgvraag en het (verwachte) zorgaanbod en daarmee ook de grootste knelpunten duidelijk worden. Kwalitatieve informatie, zoals verhalen van inwoners en zorgverleners, verduidelijkt de cijfers. Het budget (SPUK IZA) biedt onder meer kansen om succesvolle regionale initiatieven te borgen en de inzet op de vijf ketenaanpakken gezamenlijk in de regio in te zetten. Voor het aanvragen en doen uitvoeren van de IZA SPUK is de gemeente Dordrecht penvoerder namens de gemeenten in de regio Waardenland.

Risico's en kanttekeningen

Niet alle middelen uit de Brede SPUK en SPUK IZA lopen structureel door, waardoor er onzekerheid over de uitvoering en dekking van de activiteiten is in de jaren 2026/2027 en verder. In de loop van 2025 verwachten we hierover meer duidelijkheid.

In juli 2023 is de regeling voor SPUK-IZA gepubliceerd en deze regeling vormt de basis voor afspraken die met de regiogemeenten gemaakt gaan worden over de inzet en verdeling van deze middelen in de regio. Dit wordt in september in afstemming met de gemeenten (ambtelijk en bestuurlijk) uitgewerkt. Mede door de late bekendmaking van de omvang van de IZA-middelen bestaat de kans, dat bepaalde activiteiten later worden opgestart en we dus niet middelen tijdig kunnen uitgeven. Onduidelijk is nog of de niet-bestede middelen uit 2023 overgeheveld mogen worden naar 2024 en verder.

Financiën

Brede SPUK

Het aanvragen van de middelen voor de Brede SPUK verloopt getrapt. We hebben voor de jaarschijf 2023 alle maximaal beschikbare bedragen "opgehaald" en voor de activiteiten vanaf 2024 moeten we een plan van aanpak indienen bij het Rijk.

Vooralsnog houden we rekening met de volgende (indicatieve) bedragen per onderdeel per jaar.				
Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Thema: Sport	764.604	764.590	764.590	719.546
Lokaal sport akkoord	96.974	96.972	96.972	74.561
BRC	667.630	667.618	667.618	644.955
Thema: Gezondheid	921.254	883.941	883.941	663.596
Terugdringen gezondheidsachterstanden	149.191	149.188	149.188	149.123
Kansrijke Start	111.893	119.351	119.351	149.123
Aanpak overgewicht/obesitas	130.542	130.540	130.540	0
Valpreventie	384.167	354.322	354.322	365.350
Mentale Gezondheid	52.217	37.297	37.297	0

Leefomgeving	74.595	74.594	74.594	0
Preventie alcohol en middelengebruik	18.649	18.649	18.649	0
Thema: Sociale basis	462.492	488.591	488.591	369.078
Versterken sociale basis	272.274	268.539	268.539	201.315
Mantelzorg	74.595	74.594	74.594	67105
Een tegen eenzaamheid	74.595	74.594	59.675	0
Welzijn op recept	41.028	70.864	85.783	100.658
Thema: Ondersteunde onderdelen	85.039	73.103	73.103	0
Lokale en regionale aanpak preventie	66.390	54.454	54.454	0
Versterking kennisfunctie GGD	18.649	18.649	18.649	0
Totaal	2.233.389	2.210.225	2.210.225	1.752.220

SPUK IZA

Ook het aanvragen van de middelen voor de SPUK IZA verloopt getrapd. In 2023 worden de middelen ambtshalve verleend. De aanvraag tot verlening van de uitkering voor de jaren 2024, 2025 en 2026 moet door de mandaathouder (Dordrecht) mede namens de andere gemeenten in de samenwerkingsregio worden ingediend. Dit moet gebeuren in de periode van 15 november 2023 tot en met 31 december 2023. Daarbij moeten worden meegeleverd: een begroting, een regioplan (*dan wel een beschrijving van de gemeentelijke inzet ten aanzien van de opgaven in de regio met een toelichting waarom het regioplan nog niet tot stand is gekomen*) en een beschrijving van de regionale mandaatstructuur.

We willen de extra middelen ad E 3.210.000 voor jaarschijf 2023 toevoegen aan het begrotingsprogramma Gezond, Sociaal & Zorgzaam via de 2e bestuursrapportage 2023.

Hoe verder na deze raadsinformatiebrief?

Het plan van aanpak om de Brede SPUK vanaf 2024 aan te vragen wordt voor de deadline van 30 september 2023 ingediend bij het ministerie. Hierna ontvangen we feedback van een beoordelingscommissie van het Rijk. Op 31 oktober 2023 wordt het plan definitief ingediend bij het Rijk. De financiële verantwoording verloopt jaarlijks via de Sisa. De inhoudelijke verantwoording voor het Rijk vindt in 2027 plaats. Voorstel is om u tussentijds meermaals te informeren met een raadsinformatiebrief.

Voor het IZA werken we de komende tijd verder aan het regioplan. De mandaatstructuur is door het Dordtse college al vastgesteld. Met de andere partners worden deze afspraken eind dit jaar geformaliseerd. Met betrekking tot de afstemming over en besluitvorming over het regioplan moeten ook bestuurlijk nog afspraken worden gemaakt met (zorg)aanbieders, gemeenten en VGZ.

Het is niet vrijblijvend om aan het GALA en IZA te werken. De geormerkte middelen uit de Brede Specifieke Uitkering moeten leiden tot een stevig, lokaal preventieprogramma, waarmee aan de ambitie, doelen en verplichtingen uit het GALA worden gewerkt. We zetten in op staand beleid. De vaststelling van de integrale visie sociaal domein en bijbehorende uitvoeringsplannen kunnen wel tot aanpassingen leiden in de uitvoering.

Welke kosten zijn verbonden aan het proces?

Zie toelichting in de raadsinformatiebrief.

Wat zijn de belangrijkste gerelateerde besluiten?

Penvoerderschap Integraal Zorgakkoord en SPUK-IZA

Het college van Burgemeester en Wethouders

secretaris

burgemeester